

Kuvastamme tässä voi sanoa, että se on melkein Kakaravaaran huipulta, sillä se on näpätty Kauppurienkadun ja Koulukadun kulmauksesta, niin että Sarkkisen talot ovat vasemmalla etualalla, OOK:n kivitallot oikealla. Varsinaiselle "huipulle" tästä vielä on oululainen risti, senhän nyt jokainen tietää.

"Mikä vaara, miksi vaara", on minultakin kysytty monta kertaa. Olen vastannut, että onhan se oululaisittain korkea paikka, joka ei usko, nouskoon itse vaaralle ja katsokoon esimerkiksi tästä risteyksestä Kauppurienkadun suuntaan rantaan päin, niin melko paljon matalemmalla siellä on meri. Liekö suorastaan Oulun korkein paikka, ainakin vanhan ruutukaavakaupungin?

Huumorintajuiset oululaiset rupesivat puhuttelemaan vaaraksi, mikä nimi oli vakiintunut kansan kielenkäyttöön jo ainakin viime vuosisadan puolivälissä ja lie Kakaravaarakin ollut käytössä jo silloin, kun Frosteruksen emäntä pesueineen syksyllä 1874 muutti Kakaravaaran reunaan, matalasta majastaan Heinätorin kulmilta toiseen matalaan majaan, joka oli vain parin kivenheiton päässä siitä paikasta, jossa nyt selkä suorana seistä jököttää kirjailija Teuvo Pakkalan näköinen patsas.

Oliko isä Frosterus, kulta-seppä itse, siinä muutossa mukana, sitä en muista, mutta muuttajiin kuului joka tapauksessa juuri sinä syksynä Oulun Suomalaisen Yksityisluseon ensimmäisen luokan aloittanut Theodor Frosterus, sama poika, josta sitten sata vuotta sen jälkeen oli tuleva Pakkalan patsas.

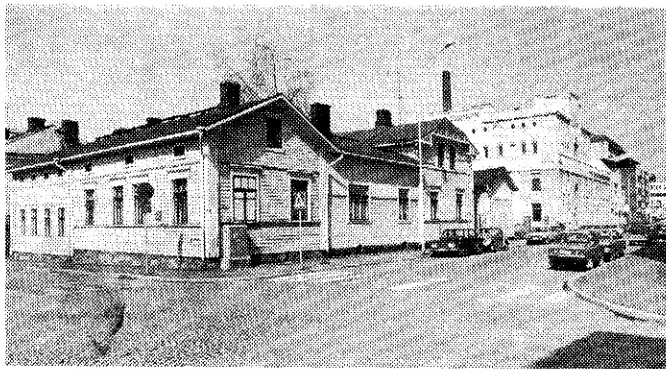
Kakaravaaralla asui monenlaisista väkeä, niin kuin Pakkalan kirjoista tiedämme, enimmäkseen vähäväkisiä eläjiä, jo-

pa rutuköyhiäkin, mutta asui myös kohtalaisesti toimeentulevia. Samuli Teuvonpoika Pakkala kiinnitti joskus huomiotani siihen, että yleistettiin liikaa Kakaravaaran kurjuutta. Varmaan näin on tapahtunutkin, sillä tiedämmehän vaaralaisten joukossa ammattinsa taitavia käsityöläisiä ja merimiehistä jopa perämiehiä.

Paljon oli tässä kaupunginosassa lapsia, niin että siitä se Kakaravaara aivan luontojaan. Samuli Paulaharju haastatteli yli 60 vuotta sitten Kakaravaaran vanhoja, valokuvasi ja piirsi ja julkaisi 1921 Maailman-nimisessä vuosikirjassa aivan mainion kuvauksen Pakkalan kuuluisaksi tekemän Vaaran ihmisistä, maisemista ja elämissentavoista. Kaupunginkirjastosta "löytyy", niin kuin huonosti äidinkielenä lukeneet puotipuksut tänä päivänä vakuuttavat, vaikka tavara ei ole lainkaan hakemisessa, sen kun ottaa hyllyltä.

Teuvo Pakkala lähti Oulun kirjoilta viimeisen kerran 1894, ja silloin hän asui tässä kuvassa näkyvässä Sarkkisen talossa silloisten Kauppurien- ja Käyhäinhuoneenkadun kulmakamarissa. Sen muistoksi on Sarkkisen talon seinässä laatta, jonka tarkkasilmäinen tässäkin kuvassa erottaa. Sarkkisen talo tai osa siitä saattaa muuten olla vanhin tähän päivään säilyneistä Vaaran taloista, joista Vaaran taloista joku-nen oli rakennettu tänne sivuun jo ennen kevään 1822 suurpaloa.

Sarkkisen pihapiiri yhdessä siihen luontevasti niveltävään Juntusen pihapiirin kanssa - Juntusen porttikonki ja pääty näkyvät laitimmainsa vasemmalla - ovat muuten ainoa meillä säilynyt entisvaaralainen pihainterioori tällä sodan, tulen ja rakentamisen runtelemalla alueella. Mikähän maailman-

mahti, jollei Kohtalo Hyväntahdon ja Isonrahan ja Vallan suopealla kolmiliitolla voisi tämän nähtävyyden pelastaa, ketään asianosaista vahingoittamatta, iloksi tuleville polville!

Kuvan kivitallot, Oulun Osuuskaupan rakennustaiteellisesti kaunis kokonaisuus, ovat monessa mielessä edellistä tapausta vähemmän ongelmallinen kulttuurimuisto. Etualalla olevassa kauniissa kivilinnassa, valmis ainakin ennen 1918, toimi aluksi mm. leipomo ja yläkerrassa sauna, jonka moni meistä muistaa. Aika aikaa kutakin, yleisten saunojen aika alkoi olla ohi samoihin aikoihin, kun jo oli koittanut Oululle korkeatasoinen opinsaunan aika. Ja niin vuokrasi tämän talon Oulun yliopisto, jonka teknillisen fysiikan osasto sijoittui Kakaravaaran huipulle. Vuosien takana sekin aika.

Oikeanpuoleisin rakennus oli valmistunut jo 1912 OOK:n päärakennukseksi, konttuuri ja kenkäosasto ylä-, muut myymälät alakerrassa. Pois olivat joutaneet sen tieltä vanhat puutalot, Pakkahuoneenkadun puolella mm. se, jossa Raittiusyhdistys Pohjan Leimu oli toiminut. Nyt kivitallon koko alakerta oli ravintolana, monikossakin, sillä kulmarakennuksessa on Botnia Pub. Kakaravaaran vanhin puutalo ja vanhimmat kivitallot (Steniuksen - Mustosen kivitallon häviämisen jälkeen) muodostavat todella varteenotettavan kokonaisuuden.

Tämän korttelin kaupunginpuoleisille tonteille on rakennettu kaksi nykyaikaiseksi vallan tyylikästä kivitallota, vanhempi niistä Kauppurienkadun ja Mäkelininkadun, nuorempi jälkimmäisen ja Pakkahuoneenkadun kulmaan, "verotalo"

pommitetun Teatteritalon tilalle. Kun nyt puhutaan, että Kauppurienkadun puoleisille Mäkelininkadun tonteille aiotaisiin kohottaa jopa 8-kerroksinen kivilokossi, niin tuntuu kyllä tavallisesta jalankulkijasta, että menee yli kaikkien kohtuullisten rakennuskuutioiden. Mikä en naapurit pitää kurissa, jos yksille tuollainen valta annetaan.

Tuosta osuuskaupan kivitallon rakentamisesta muistuu mieleeni, että olen kuullut, että sitä taloa oli muuraamassa myös rakennusharjoittelija Similän Aapo. Aapo nimittäin kävi Oulun "teollisuuskoulun", vaikka ei sitä moni enää muistakaan, kun miehestä tuli näyttelijä, alaulaja, soittaja, säveltäjä, kirjailija, oopperantekijä ja mitä kaikkea tulikin. Tuskin hän rakennusmestarina toimikaan, mutta muurasi kyllä monenlaisia kulttuurirakennelmia.

Aaposta muistuu mieleen, että Oulun teollisuuskoulusta oli jo ennen häntä valmistunut vanhempi veli Yrjö Similä, monille meistä tuttu Raatimies. Hän sentään toimi rakennusmestarina ja aloitti Oulussa myös arkkitehtina, mm. Vännämanin edesmenneyt uimalaitos. Oululainen arkkitehti Karl Sandelin oli kerran ollut jotain rakennustyömaata tarkastamassa ja huomannut, että yhdellä miehistä oli käsissään hansikkaat. Se oli tietysti jotain niin ennennäkemätöntä, että Sandelin oli hyväntahtoiseen tapansa huomauttanut, että ei työmies voi tehdä työtä hansikkaat kädessä. Siihen olisi Yrjö Similä vastannut: "En minä työmieheksi jääkään, minusta tulee herra." Niin kuin hyvin pian tulikin.

Karl Sandelin lienee vastauksesta hyvittuneena kertonut tapaukset tuoreeltaan kotona, jossa keskustelunpätkä on taidettu palauttaa mieleen myöhemminkin, sillä olen kuullut sen talon tyttäreltä. Ja Sandelin, joka eli lähes satavuotiaaksi, ehti kyllä kuulla Yrjö Sipilän tekemisistä, ehkäpä tava-takin herra raatimiehen.